

Warszawa, dnia 11 maja 2009 r.

**PAŃSTWOWA
KOMISJA WYBORCZA**

ZPOW-600-1/09

Pan
Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący

Państwowa Komisja Wyborcza odpowiadając na pismo z dnia 4 maja 2009 r. znak BPS/KU-034/540/4/09 przedkłada stanowisko w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (druk senacki nr 540).

Zasady ustalania składu organów wyborczych, w tym obwodowych komisji wyborczych są rozstrzygnięciami o charakterze politycznym. W sprawach takich Państwowa Komisja Wyborcza nie zajmuje stanowiska.

Jednakże w ocenie Państwowej Komisji Wyborczej należy zwrócić uwagę na poniższe kwestie związane z proponowanymi w omawianym projekcie ustawy rozwiązaniami.

Przyjęty we wszystkich ustawach regulujących zasady przeprowadzania wyborów i referendum w Polsce sposób powoływania obwodowych komisji wyborczych (referendalnych) przewiduje, że w ich skład wchodzi wyłącznie osoby wskazane przez podmioty bezpośrednio uczestniczące w wyborach tj. komitety wyborcze, a w przypadku referendum ogólnokrajowego — przez podmioty uprawnione. Co do zasady jeden komitet (podmiot) może wskazać tylko jedną osobę do danej komisji. Wyjątkiem od tej zasady jest członkostwo komisji jednej osoby wskazanej przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, co ma zapewniać uczestnictwo w pracach komisji osoby merytorycznie przygotowanej do pracy w komisji oraz ułatwiać kontakty z urzędem obsługującym pracę komisji. Taki sposób powoływania komisji zapewnia ich pluralistyczny skład i wzajemną kontrolę członków komisji.

Zmiany przewidziane w projekcie zawartym w druku nr 540 zakładają, że w skład każdej komisji będzie mógł wejść także jeden przewodniczący organu

wykonawczego jednostki pomocniczej gminy, zamieszkały na terenie danego obwodu głosowania. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu chodzi przede wszystkim o sołtysów. Sołtys — co również podniesiono w uzasadnieniu projektu — „jest najczęściej liderem lokalnej społeczności”. Uczestniczy zatem aktywnie w życiu społecznym gminy, często jest stroną (stronnikiem) w lokalnych sporach. Może być zatem — szczególnie w przypadku wyborów samorządowych — nieformalnym przedstawicielem jednego z komitetów uczestniczących w wyborach. Uczestnictwo sołtysa w pracach komisji obwodowej może stanowić naruszenie zasady reprezentacji danego komitetu przez jednego członka komisji. W skrajnym przypadku, w samorządowych wyborach przedterminowych, wyborach uzupełniających i wyborach do nowych rad, gdzie komisje obwodowe powołuje się w składzie od 5 do 7 osób, komitety wyborcze mogą być reprezentowane przez zaledwie 3 osoby.

Ponadto obecność sołtysa może być odbierana przez społeczność lokalną jako rodzaj nadzoru, kto z mieszkańców wziął udział w głosowaniu. Z informacji, które docierają do Państwowej Komisji Wyborczej po każdym wyborach samorządowych wynika, że mieszkańcy, szczególnie małych miejscowości, są bardzo wyczuleni na tę kwestię.

Wydaje się, że wprowadzenie proponowanego rozwiązania powinno być poprzedzone refleksją nad korzyściami i ewentualnymi stratami z nim związanymi. Z jednej strony zapewnione będzie zwiększenie satysfakcji z pełnienia funkcji sołtysa, z drugiej jednak nowe rozwiązanie może osłabić zaufanie do obwodowej komisji wyborczej (referendalnej) jako organu wyborczego, a co za tym idzie zaufanie do prawidłowości ustalenia wyników wyborów (referendum). Pośrednim efektem tego może być też proces odwrotny od zamieszonego przez projektodawców — osłabienie funkcji sołtysa.

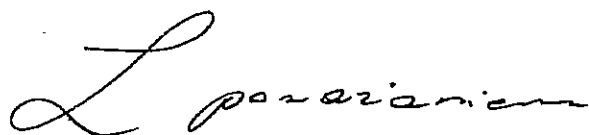
Należy także zauważyć, że proponowane zapisy powodują zwiększenie składów komisji obwodowych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz w referendum ogólnokrajowym, co wiąże się — wbrew zapisom zawartym w uzasadnieniu projektu — ze znacznym zwiększeniem wydatków na wybory (referenda) z budżetu państwa.

Wydaje się także, że powinny zostać uzupełnione przepisy zmieniające ustawę z dnia 27 września 1990 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2000 r. Nr 47, poz. 544, z późn. zm.) i ustawę z dnia 16 lipca 1998 r. — Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547, z późn. zm.) o zmianę odpowiednio art. 16 ust. 8 i art. 18 ust. 4a o zapisy wskazujące, że funkcji przewodniczącego i zastępcy przewodniczącego komisji obwodowej

nie może pełnić zgłoszony przez siebie przewodniczący organu wykonawczego jednostki pomocniczej gminy (zakaz nie powinien dotyczyć sytuacji, gdy przewodniczący organu wykonawczego jednostki pomocniczej gminy został zgłoszony przez komitet wyborczy). Co prawda przepisy dotyczące powołania tych osób na członków komisji wskazują, że wchodzi one w jej skład jako członkowie, ale analogiczny zapis dotyczy osób wskazanych przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, a powołane wyżej przepisy doprecyzowują, że osoby te nie mogą pełnić funkcji przewodniczącego i zastępcy przewodniczącego komisji.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że przepis zakazujący pełnienia funkcji przewodniczącego i zastępcy przewodniczącego komisji obwodowej przez osoby zgłoszone przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej jest pewnym anachronizmem. Analogiczny przepis w ustawie z dnia 12 kwietnia 2001 r. — Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 190, poz. 1360 oraz z 2008 r. Nr 171, poz. 1056) został uchylony, nie ma tego ograniczenia również w przepisach ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 i Nr 85, poz. 782 r. oraz z 2007 r. Nr 112, poz. 766). W ocenie Państwowej Komisji Wyborczej powyższe ograniczenie powinno mieć miejsce wyłącznie w ustawie z dnia 16 lipca 1998 r. — Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547, z późn. zm.).

Państwowa Komisja Wyborcza jednocześnie zauważa, że w przypadku podjęcia decyzji o zmianie zasad powoływania obwodowych komisji wyborczych, zmiany te powinny obejmować wszystkie ordynacje wyborcze, tj. również ustawę z dnia 23 stycznia 2004 r. — Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz. U. Nr 25, poz. 219, z późn. zm.), pominiętą w omawianym projekcie.

Przewodniczący

Państwowej Komisji Wyborczej

Ferdynand Rymarz